

Tvistesak

mellom

Storevik Sparebank og Bank A

Navnet på bankenes kunder er endret

Saken gjelder spørsmål om påtrukne bank kan tilbakevise seks falske sjekker selv om 20-dagersfristen er utløpt.

I. Sakens faktum

Advokatfirma Aubert, Augdahl & Co hadde konto i Storevik Sparebank. I perioden 19. til 26 juni 1998 ble det diskontert 6 falske tredjemannssjekker på forskjellige postkontorer (Postbanken) i Osloområdet trukket på advokatfirmaets konto.

De seks sjekkene var pålydende mellom kr 12.600,- og kr 46.000,- til sammen kr 193.600,-. Det var tre forskjellige personer (sjekkinnehavere) som presenterte sjekkene. Sjekkinnehaverne sto alle oppført som remittent (deres navn sto i til-feltet på sjekken). Den ene remittenten presenterte fire sjekker og legitimerte seg ved bankkort, den andre (én sjekk) ved pass, mens det er ukjent hvordan den tredje (én sjekk) legitimerte seg. Postbanken kontrollringte til Storevik Sparebank og fikk bekreftet dekning før alle diskonteringene. Det synes som at alle sjekkene ble honorert kontant.

Det er i saken ikke opplyst om sjekkblankettene som var benyttet ved falskneriet var frastjålet advokatfirmaet. Advokatfirmaet uttaler at sjekknnummerserien ikke var i "gjeldende intervall", hvilket antagelig må oppfattes slik at dette var en sjekknnummerserie som ikke var utlevert advokatfirmaet. Samtlige sjekker er på vegne av advokatfirmaet undertegnet av Arne Nilsen og Sissel Olsen. Sistnevntes ansettelsesforhold i advokatfirmaet opphørt 1. april 1998, og opphør av dennes disposisjonsforhold var meldt til Storevik Sparebank.

Advokatfirmaet gjorde banken oppmerksom på forholdet i brev av 23. mars 1999, altså omtrent ni måneder etter at sjekkene ble diskontert. Banken politianmeldte forholdet, men saken er henlagt av politiet. Storevik Sparebank tilbakeførte trukne sjekkeløp til advokatfirmaets konto den 8. april 1999.

Storevik Sparebank har forelagt krav om tilbakevisning/erstatning for Postbanken/Bank A, som i brev av 14. desember 2000 har avvist ansvar.

II. Partenes anførsler

Storevik Sparebank anfører at selv om tilbakevisningsfristen for falske sjekker på 20 dager er oversittet, jfr sjekkereglene § 6 I fjerde ledd, kan Bank A holdes ansvarlig etter sjekkereglene § 6 III om uaktsomhet ved diskonteringen. Forhold som *Storevik Sparebank* anfører som begrunnelse for at Bank A har opptrådt uaktsomt synes særlig være:

- Det var lagt til grunn et utgått bankkort ved presentasjon av fire av sjekkene

- Sjekkene ble diskontert selv om vedkommende som presenterte sjekken var ikke kunde i Postbanken. Fordi påtrukne bank hadde ekspedisjonskontorer like ved der sjekkene ble presentert/diskontert hadde det vært naturlig å henvise sjekkinnehaver dit
- Sjekkesteders (disposisjonsberettigedes) navn ble ikke konferert, jfr sjekkreglene § 7 annet ledd som oppfordrer diskonterende bank til å kontrollere at sjekken er utstedt av rett person dersom sjekkeløpet er stort, jfr § 6 III.

Bank A anfører i hovedsak at Postbanken gjennomførte en kontroll som ikke skiller seg nevneverdig fra den andre banker benytter. Sjekkene ble presentert ved forskjellige postkontorer som alle utførte legitimasjonskontroll og kontrollringte påtrukne bank. At bankkortet som ble fremlagt som legitimasjonsdokument var utløpt kan ikke innebære at kortet mister enhver legitimasjonsvirkning. Bank A mener at tidligere praksis fra Ansvarsregulerende utvalg viser at det skal mye til før manglende kontroll av utsteders navn påfører diskonterende bank ansvar.

III. Ansvarsregulerende utvalgs vurderinger

Ansvarsregulerende utvalg antar at når tilbakevisningsfristen på 20 dager er utløpt, kan tilbakevisning bare skje dersom diskonterende bank har opptrådt uaktsomt, jfr sjekkreglene § 6 III.

1. Innledningsvis bemerkes at det i saken kan reises spørsmål om påtrukne bank (Storevik Sparebank) kunne ha holdt kontohaver (advokatfirmaet) helt eller delvis medansvarlig etter alminnelige erstatningsrettslige regler for den sene reaksjonen (ni måneder etter belastning av konto) på de falske sjekkene. Det vises i denne sammenheng til Alminnelig regelverk om ansvarsregulering mellom banker ved betalingsformidling § 5, der skadelidte bank forutsettes å søke å dekke sitt tap på annet hold før krav rettes mot en bank. Ansvarsregulerende utvalg antok imidlertid i saken at det var svært tvilsomt om Storevik Sparebank ville kunne nå fram med et krav mot advokatfirmaet, herunder blant annet på bakgrunn at det kan reises spørsmål om grunnlaget for slikt erstatningsansvar på bakgrunn av finansavtaleloven § 34 vil være utvist grov uaktsomhet.

2. Hva gjelder spørsmålet om Postbanken/Bank A har utvist uaktsomhet i forbindelse med diskonteringen av sjekkene, har Storevik Sparebank vist til at det bankkortet som ble benyttet av en av de oppgitte sjekkmottakerne (Marte Kirkerud) hadde en utløpt gyldighetsdato. Det kort som ble benyttet var etter opplysninger fra Storevik Sparebank utstedt av Storevik Sparebank i 1991 med gyldighetstid fram til 1993.

Før 1. januar 1997 var det ikke krav om at sjekklegitimasjonskortet (Bankkort med bilde) skulle ha utløpsdato. Fra nevnte dato ble det et krav om utløpsdato, blant annet som følge av at Bankkort med bilde ofte ble sto på baksiden av et betalingskort med en angitt gyldighetsdato. Fra desember 1998 kom videre helt nye regler om Bankkort med bilde, jfr Regler om utstedelse av legitimasjonsbevis (Bankkort med bilde) – se ”blåboka” femte utgave side 208. Disse reglene har en overgangsbestemmelse i § 12 om at gamle bankkort uten gyldighetsdato ikke skal anses som gyldige etter 1. april 1999.

Bankkortreglene § 8 sier at banken skal etablere rutiner som tar sikte på at Bankkort som ikke lenger er gyldige, skal bli innlevert til banken eller makulert av kunden. Bankkortreglene § 9 har en bestemmelse om ansvar som lyder:

”Lider en annen bank økonomisk tap ved å ha stolt på et Bankkort, kan utstedende bank holdes erstatningsansvarlig så fremt disse regler ikke er fulgt eller utstedende bank har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt ved utstedelse, fornøyelse eller manglende tilbakekalling av

Bankkortet, og dette forhold er årsak til tapet. For øvrig gjelder alminnelig regelverk for ansvarsregulering ved innenlands betalingsformidling så langt de passer.”

Regler om Bankkort med bilde trådte som nevnt i kraft etter at de omhandlede sjekkene ble diskontert. Også ansvarsbestemmelse trådte således i kraft etter at det utløpte bankkortet var benyttet i saken. De prinsipper som fastslås i ansvarsbestemmelsen må imidlertid anses å gjelde etter alminnelige rettsprinsipper, og disse prinsippene gjaldt således også før reglene trådte i kraft og kan således legges til grunn i vår sak.

Ved diskonteringen i juni 1998 var det ikke uttalte regler om hvilke følger det skulle få at gyldighetstiden var utløpt for et Bankkort med bilde. Et en gang riktig utstedt legitimasjonsdokument vil naturlig nok også etter utløpstiden fortsatt ha legitimasjonsvirkninger, men det foranlediger samtidig at den som blir presentert for legitimasjonsdokumentet viser en økt grad av aktsomhet.

I saken er det ikke påstand om uriktig identitet for den som legitimerte seg ved hjelp av det utgåtte bankkortet; ”riktigheten” av legitimasjonen hadde således ikke blitt bedre om vedkommende hadde benyttet et nytt bankkort eller et annet legitimasjonsdokument. Diskonterende bank ville altså neppe kunnet avverge sjekkfalskneriet om vedkommende hadde bedt om og fått tilleggslegitimasjon som for eksempel førerkort teller pass.

3. At sjekkene ble honorert kontant, selv om det var kort vei til filial tilhørende påtrukne bank er ikke i seg selv i utgangspunktet neppe uaktsomt. Dette kan derimot stille seg annerledes dersom uttaksbeløpet er stort. Det er neppe grunn til å anta at uttaksbeløp inntil kr 50.000 er av en slik størrelse at dette i seg selv kan karakteriseres som uaktsomt, jfr her også de betraktninger som ligger bak fastsettelse av grensebeløpet for kontroll av utsteders navn.

4. Diskonterende bank kontrollerte ikke utsteders navn mot påtrukne bank, jfr § 7 annet ledd. Ansvarsregulerende utvalg har i noen saker vurdert hvilke forhold som tilsier at banken bør kontrollere om sjekken er utstedt av berettiget person. I sak 5.2/87 ble antatt at et sjekkeløp på kr 19.000,- ikke var stort nok til at diskonterende bank ut fra beløpets størrelse burde ha kontrollert utsteders navn mot påtrukne bank. I sak 4.2/90 ble heller ikke to sjekker på til sammen kr 123.619,94 ansett som stort nok. I sak 4.3/92 ble derimot en sjekk på kr 142.300,- ansett såvidt stor at utsteders navn burde vært konferert. I tvistesak 1/2001 ble sjekker på mellom kr 19.500,- og 30.500,- ikke ansett store nok.

Det kan videre opplyses at sjekke reglene § 7 annet ledd fikk sin utforming i 1993. Før dette lød tilsvarende bestemmelse:

”For sjekker som lyder på kr 50.000,- eller derover bør diskonterende bank utover det som følger av første ledd, kontrollere i påtrukne bank om sjekken er utstedt av berettiget person ved å konferere kontohavers/sjekkutsteders navn.”

Før 1991 lød den siterte bestemmelsen slik:

”For sjekker som lyder på kr 5.000,- eller derover bør diskonterende bank utover det som følger av første ledd, kontrollere i påtrukne bank om sjekken er utstedt av berettiget person ved å konferere kontohavers/sjekkutsteders navn.”

Grunnen til at man økte grensebeløpet for kontrollplikt fra kr 5.000,- til kr 50.000,- var et generelt ønske om at det ikke skulle være nødvendig å konferere utsteders navn på så små sjekker som kr 5.000,-, ikke minst fordi man gjerne benyttet Baltus isteden for telefon for å dekningskontrollere sjekker under kr 50.000.

Når beløpsgrensen på kr 50.000,- helt ble tatt bort i 1993 (samtidig med en del større endringer i sjekkreglene på grunn av den såkalte Bjørn Lunn-dommen) var det på fordi man mente at om slik kontroll burde skje eller ikke, i stor grad ville være avhengig av omstendighetene omkring presentasjonen av sjekken med videre. Det var derfor ikke var riktig la kontrollplikten være styrt kun ut fra om sjekkbeløpet var over eller under en bestemt beløpsgrense.

På bakgrunn av ovennevnte regelutvikling, må det imidlertid generelt kunne antas at dersom det ikke foreligger andre spesielle omstendigheter, er det neppe i seg selv uaktsomt ikke å konferere usteders navn på sjekker i den størrelse mellom kr 12.000,- og 46.000,-..

5. Hver for seg er de forhold som er beskrevet over neppe grunnlag for å konstatere uaktsomhet. Det er videre vanskelig å se at dette kan stille seg annerledes alle forhold samlet vurdert.

IV. Konklusjon

Storevik Sparebank gis ikke medhold i kravet mot Bank A om tilbakevisning eller erstatning som følge av uaktsomhet i forbindelse med diskontering av omhandlede sjekker.

Avgjørelsen var enstemmig.